

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

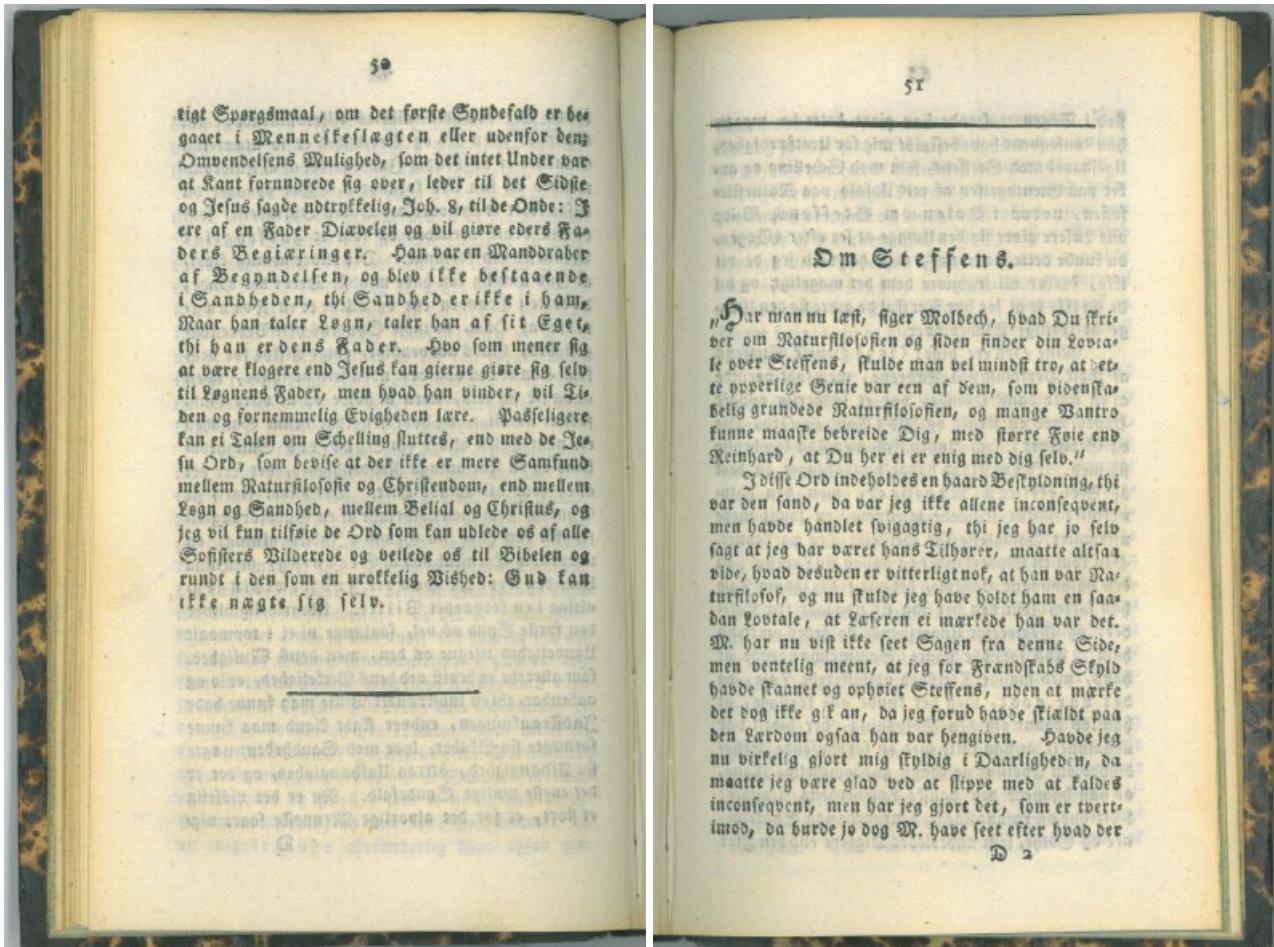
Titel: Krønikens Gienmæle

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Krønikens Gienmæle", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 50. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1813_208-txt-shoot-idm1286/facsimile.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

I disse Ord indeholderen haard Beslydning, thi var den sandt, da var jeg ikke allene inconsequent, men havde handlet svigagtig, thi jeg har jo selv sagt at jeg har været hans Tilhører, maatte altsaa vide, hvad desuden er vitterligesof, at han var Naturfilosof, og nu skulde jeg have holdt ham en saadan Lovtale, at Laferen ei markede han var det. M. har nu vist ikke seet Sagen fra denne Side, men ventelig meent, at jeg for Grænstaabs Skuld havde staanet og ophøjet Steffens, uden at merke det dog ikke gik an, da jeg forud havde staledt paa den Lærdom ogsaa han var hengiven. Hædte jeg nu virkelig gjort mig skyldig i Daarligheden, da maatte jeg være glad ved at slippe med at faldes inconsequent, men har jeg gjort det, som er tværtimod, da burde jo dog M. have seet efter hvad der

D 2

stod i Bogen. Hade han gjort dette da maatte han consequent have bestyldt mig for Uretfærdighed, ligesaavel mod Steffens, som mod Schelling og antek paa Gientagelsen af mit Udsald paa Naturfilosofien, netop i Talen om Steffens. Vilbe alle læsere gløre sig den Uimage at see efter i Bogen, da kunde dette være nøf, men det veed jeg de vil ikke, dersor vil jeg give dem det mageligt; og vil de nu ikke se at jeg har ret stal de giøre sig den Uimage at bringe Bladet over.

Mine Ord ere disse: (353) Henrik Steffens af tydste Herkomst paa Fædrene, men født herinde af en egte dansk Quinde, var et snyderlig opvakt Hoved med en Kraft og Bild i Aand og Ord, Pie og Gedderder, som Ingen stal, men haar kan bryste sig med. I Thysland havde han antages en del af Schellings Meninger, men den halvnordiske Natur skinnedde igennem i en langt mere ustrømt Hrægelse for christelig Tro og Levnet. Han kom til Morderlandet og opslug sin Lærestol paa den halvbaagne Hoistole, der var ei flig sovng Tale han forte, som den der saa tit udgaer fra Katedre, og myggierige Ungersvende stoledes omkring ham. Gaa forbiude noget Sammenhangende af hans, med mange Konflikt udtafferede Tale, og det var godt, men det kunde alle forstaae, at han lod haant om den Oplysning, der hidtil var udbasunet, at han talte med en forbansende Verbdighed om Christus og Hans guddommelige Rang, at han haandede den danske Læseverdens Asguder: Kotzebue og Lafontaine og henpegede paa Shakespear og Göthe, som anderledes Digttere end den Glo-

Man nævnde saa, og dette var saare godt. Han kom og svandt som et Luftsyn, det var ogsaa godt, thi han havde vissesters forvirret, om et forrykkelst, mange Hierner; nu derimod vakte han kun Estertanke og mangt et Krokorn, som han udstræede er vist under Guds Velsignelse i Stilhed opvoedt til at bære god Frugt. Hørst maatte han i Guds Navn, men vilde han udgiøre til en ret, rolig Christen, maatte vel Danmark og Norge kappes om at hjemhøde denne deres fælleds kostelige Kosterson.

Naa hertil lægges den bemærkning: at hans Navn stal med Hæder ihukommes, indtil Man glemmer den store Skjald, Adam Oehlenschläger, hvis Harve han stemte, da er dette alt hvad i Bogen selv figes om Steffens, og nu maa jeg alvorlig spørge, om man ikke heraf kan see at St. var Naturfilosof, eller om jeg dommer den Klogt lamperligre hos ham end hos Schelling? Dernest maa jeg smilende spørge, om det er en Lortale? Paa den Maade har jeg holdt Lortale over mange Mand, hvis Forhaanter jeg kaldes, ja over Naturfilosofien selv, thi at den i sin Logn havde megen Sandhed og er i Guds Haand et stærkt Redstabilitat at befordre Sandheds Erfiendelse, det har jeg jo sagt i samme Bog.

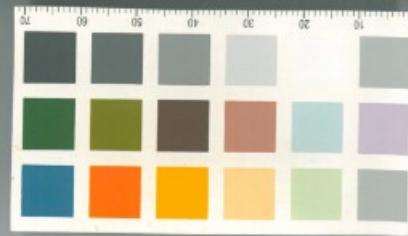
Rei, Talen om Steffens er visseelig ingen Lortale over ham, men en, i det Hele, sand Tale om hans Gaver og hans Idret herinde, begge Dele kiender jeg temmelig noie, thi jeg var selv hans Tilhører og havde Lejlighed til ubemærket at give øgt paa ham. Han var ikke Christen, men han var

ikke heller Uchristen, han vaflede mellem begge, ders
for brugte han ikke sine store, seldne Gaver rette-
lig, men stal Man derfor tie om disse, tie om dem,
som udrettedes ved ham? Det var en lastelig Gen-
sidighed, som Christendom misbilliger saare, det
var ogsaa at rose den Gud sin Ere, i hvis Haand
allere Adslaber, enten de vil være det eller ikke;
det var Uaknemmelighed, da jeg selv ved Steffens
vækst til Eftertanke. Jeg har domt ham ikke som
han kunde ønske hvilken han end tanket som var, jeg
har udtagt min Glæde over en Virksning af hans
Ord paa hvilken han næppe tankte, som han i det
mindste ei havde til Hensigt. At han talte med
saadan Lid og Kraft at sangelige Sjale blussede,
at den Dommerkommune stundum holdt Aanden, at
den dristigste knap fulde boret at reise sig, og sige
ham imod, det veed alle hans agførmøde Tilhørere;
at hans Tale om Christus forbausede adskillige theo-
logiske Studentere det er ogsaa vitterligt og selv
var jeg een af dem, at den Sæd som udstrødede
ved ham, i nogle Hjørter under Guds Velsignelse
opvorte till ærlig, gammeldags Christendom, det
er ogsaa vist, thi om mig selv og En til veed jeg
det bestemt, og fulde vi være de eneste som ved ham
opvakte til alvorlig Eftertanke? det var jeg ikke
mene; men i al Hald maa vi gladelig komme Steffens
ihu og loslynge den Gud som vender Alt til det
Gode. Et det nu ydermere vist, at Steffens siem-
mede Oehlenschlägers Parpe og at dens dybe To-
ner stemte mange Sjale til at mærke paa Jesu Ta-
le, maa da ikke en Christen taknemmelig beundre
Guds urandsagelige Raad; men Hint er jo vitter-

higt og dette er jeg i det mindste vid paa, ligefom
jeg veed, at Oehlenschlägers Digte have paa mig
havt en vel uberegnelig, men overordentlig Indfly-
delse. Derfor elsker jeg den Grubler og den Dig-
ter saa underlig, om de end forsmaae min Noes og
forazte min Varsel, om de end ville mente, at det er
dumbridsig Hovmod som taler, naar jeg harmes
og sukker over at de ei ere blevne hvad Gud besti-
fede dem til, mine Overmand i mange Maader.
End een Ting funder det være passeligt her at
omtale, nemlig min nærværende Bestuelse af Na-
turfilosofien i det Enkelte, da jeg har market at
Adskilligemente, at jeg i dette Stykke er uenig med mig
selv. Det forunder mig eigenlig set ikke, at Ad-
skillige ei kan rime det sammen, at jeg fordanner
det Hele, som Heelt, og dog synes at ynde meget i
det Enkelte; her er ikke Rum til udførlig Udvilting,
men et Par Ord vil jeg sige, for at give alle Ret-
findige Nogeler til mit Adfærd. Der er ingen
Logn i Sandheden, derfor er Schellings Lærebyg-
ning Lognens Verk, det har jeg besitt; men der
kan og maa være nogen Sandhed i Lognen, ellers
kunde den aldrig finde Indgang, og i Naturfiloso-
fien er megen Sandhed, som ei maa forstas, for-
di den misbrunes. Var der ikke Logn til, da sag-
de Schelling Sandhed, det er sandt i flere Ma-
ader; thi der som Tilbærelsen var som den er og dog
inet virkelig Ondt indeholdte, da maatte hardtad
at hænge sammen som han siger, thi med et ind-
trængende Blik har han besuet Naturen og Intel-
ligensen og opdaget den oprindelige Enhed
mellem det Udvortes og Indvortes, besuet klarlig
Livsgivningen og dens nødvendige Uttringer. Var

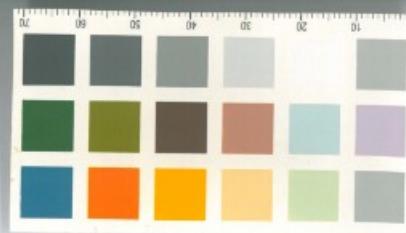

det nu muligt at der kunde være en fuldkommen, personlig Gud, at vi kunde være hans usorvante-de Billeder og dog saa beslittede, fordørvede som vi ere, da havde han Ret til at bestue alt; vist nok ikke som en Selvudvikling af Gud i egenlig Forstand, men dog som en tra Afbildning af Ham. Hans egentlige Bildfarelse er den Formastelse, at giøre det sondige Menneske, heelt som det er til Guds Billeder, og fordi personlige Modsætninger slet ikke lade sig tanke forenede, da at nægte Guds evige Personlighed, antage den for Noget der først fremkommer naar Modsætningen er tilintetgjort. Formastelsen markerer hvort Menneske der troer sin Samvittighed, Galenkabet indsees klart ved at oplose Modsætninger i Sandhed og Løgn som maa have Personlighed, og derfor umulig kan forenes eller sammenfintel; men klart er det, at naar Schelling fra sit Stade consequent udvikler Tilværelsen, behøver Man kun at kose hans Beskuelse i hoved der hater Gud og hoved der hører Djævelen til, for som Christen at blive enig med ham i hans Synsmaade for Menneskelivet. At der nu er en personlig Gud og en personlig Djævel til, og at Verdens Tilværelse er en Strid mellem dem, derom stulde ingen Christen troe, og det følger nødvendig deraf, at Sandhed og Løgn, som maa være personlige, ere til og udvikle i deres Strid alt hvad som lader sig tilsyne.

Dette er kun Bink for dem der vil eftertanke, en Sag noiere, jeg, vil Gud, engang klart og udefenslig skal udvikle; men forståeligt for alle og fysisk desigtsende for hvem Hestindig er Folgende:

Bibelen indeholder al Sandhed, hvad der er fornødent til Salighed, Hovedsandhederne ere klare for alle til alle Tider, men en vis Deel er bestemt til Lid efter anden at satte Hovedsandhederne i et nyt Lys naar det behøves og kan modtages, disse Dele ere da nødvendig dunkle indtil Ti men kommer. Al Grublen, den man foretager i nok saa stendst Hensigt mod Bibelen, som den vil staar dog i Guds Haand, og ved den seer Opdagelser og Udvikling af Skærebner, som berede det ny Lys der skal opgaae over Bibelens Sandhed og vise dens Overensstemmelse med Menneskers alvorlige Tanker. En boglærd Christen maa derfor ikke ansee nogen Kærebygning om det Aandelige for com, men alt efter sin og Tidens Lejlighed sammenligne, hvad der maaer ham, med Bibelens klare Sandheder, og derefter adskille Sandheden fra Løgnen. Bibelens Sandheder blive ved de ny Oplysninger ikke det mindste visse, ja hoo som ikke troer dem ensfoldelig, fordi de staar i Bibelen, han troer dem ikke, han bisfalder dem kun i Hjernen, Hjertet bliver tomt og holdt, usikret til at være Guds Tempel her og hisset; men de Oplysninger bestemme Bibelens Fiender, glade dens troe Venner og hjelpe til at fordrive mange angstende Twist i bange Tider, dertil ere de beredte, dertil skal de bruges, og hoo som bringer dem anderledes, hoo som i daarlig Hjormod forsmaaer eller forsager den ensfoldige barnlige Tro, som heller vil opblæses af Kundstab end opbygges af Klarlighed; han anklage ikke siden Gud eller hans Ords Tjenere, naar han, som maa ske, hastelig forvildes fra Sandheden og vorder

forlangelig i sine egne Tanter, naar han, tanke for seent, maa sande, at om vi kunde Engles Dans gemaal og vidste alle Hemmeligheder, men haade ikke Hjærlighed, da vare viet Intet.

Denne Advarsel kan vel synes overflodig paa en Tid, da haas befymres for Staelens Vel og den guddommelige Sandhed, men der kommer med Guds Hjælp Dage efter disse, da Menneskene tørke op til Sandhedens Vald; da vil Kundstaben vorde megen, da vil selv Bibelens hemmelige Sandheder sees iet lys, haas have ventet, og da er Kristelsen stor til at ringeagte Bibelen og den barnslige Tro, Mange vil lade sig overvinde og nedfiske sig i gnosistiske Dromme, for, som de mener, at kunne beholde Hjertets Besmittenhed ved Siden af en saliggjørende Tro, til dem nyttet det ikke attale, men de Skobelige vil jeg advare forud, at de ei lades sig forvilde af smigrende Ord, jeg vil giøre det, enddog jeg veed det er til Spot og latter i den nærværende Tid, jeg maagjøre det, for at Alle kan vide hvorledes jeg selv anser de Oplysninger jeg fræber at dele med mine Brodre i Christo.

Det er saaledes en bekjendt christelig Sandhed, at ikke en Spurh falder til Jordens under den himmelste Faders Willie, at hvad end Mennesket satter sig for i Hjertet, raader dog Gud for hvad Tungen skal svare, ja at enddog Loden fastes i Skisset, er dog al dens Udsald fra Herren. Saadan skal Hjertet tro paa Guds Ord og deri finde Hvile og Fred under alle Livets Omskiftelser, men tit angst Trost, især naar vi betrakte de Ondes Færd og tilsyneladende Hæld i de forrige og nærvæ-

rende Tider. Har nu Gud soiet det saa, at vi i Billedet af de forgangne Dage kan erkende Ham og Hans Horsyn som i et Speil, finde i Ham og Hans Ord Oplosningen paa Kronikens morte Late, da var det jo siges til Erast og Vederkogelse, enddog Sandheden om Modvendigheden i Historiens Gang netop nuer fundet og misbrugt flammelig af Naturfilosofen, enddog maaeste Mange ville misbruge Sandheden til hovmødig og formæstlig Grubelen, ja til syndig Sikkerhed. Hvad jeg kan giøre er fun at paaminde om, at Historiens fornemste Bidningsbyrd er det om Christi Sandhed, og at det saaledes maa berolige hver Hetsindig, om det end synes mere at stramme end løse hin Tankningens store Knude: Modvendighed og Frihed, thier Christendommens Sandhed beseiglet ved Historien, og larer Christendommen udtrykkelig, både at Alt modvendig maa rette sig efter Guds Willie, og at dog al Overtrædelse, al Lys til at overtræde, al Ulyk til at følge, er tilregnelig, da beseigler jo Historien netop den Sandhed den synes at nægte. Imidlertid, da jeg af Erfaring veed, hvor angsteligt dette selv for Christne kan synes i morte Dieblisse, og hvor trædstelig Naturfilosoferne benytte sig af den viesynlige Modvendighed til at nægte den forborgne Frihed, vil jeg ikke fortælle, hvilket lys jeg alt af Guds Ord seer opgaar over denne Dunkelhed, og som bor fuldely berolige hver Christen. Hørst vil jeg giøre opmærksom paa Naturfilosofernes sinde men galne Afsard i denne Sag. De paastaae en fuld Enhed af alle Modsatninger, de paastaae, at enddog Guds og Ondt er saa bestemt hinanden imod

under hele Tilværelsen, ere de dog i Grunden et, men om Nodvendighed og Frihed (Tilregnelighed) paastaae de derimod det Modsatte, paastaae at de ophave hinanden og erkende saaledes selv en uforligelig Modsetning, hvorved hele Identitets Systemet nedrives sig selv. Hvorfor de maa paastaa dette er klart, da det vilde klinge alt for galt at paastaa det Ondes absolute Nodvendighed i Tilværelsen, og dog antage en Tilregnelse, ja da det ene er for at undgaae denne Tilregnelse alle pantheistiske Systemer optaakes. Skal Naturfilosofien indrumme en Tilregnelse, da maa det ene være Gud Synden maa tilregnes, hvilket da blev Kronen paa Bespotelsen; men selv dette var inconsistent, da det Onde hvoraf Gud udvikler sig, jo dog ikke skal være personligt, selvvorende (en levende Djævel) altsaa heller ikke frit, behovent til at lade sig Roger tilregne. Imidlertid maa Naturfilosofien, for at tillyve sig Consequents, indrumme en Frihed som er Nodvendigheden modsat og dog et med den; og herom har Schelling ogsaa drejet sig i sin Afskrift om Friheden; men da jeg ei har last den, skal jeg ei kunne sige, om han der, som venligst er, har drevet Forståelsen til det Højeste, antaget et tillegneligt Onde som det Godes Grund, en personlig Djævel, der igennem Tilværelsen skal forvandles til en personlig Gud, hvormed han rigtig nok paastod en absolut Umulighed, men dog drev Logiensens Consequents saavidt muligt, funde forblinde soage sine og forlyste alle Djævle. Vende vi os derimod til den umiddelbare Wished, at Sandhed og Logn er den oprindelige, i Evighed

uforligelige Modsetning, og at altsaa enhver ~~sire~~
felig Modsetning maa kunne oploses i den, da
indse vi strax, at Nodvendighed og Frihed ei kan
være hinanden virkelig modsatte, noget som jo als
lerede er vist fordi Gud maa være både nødvendig
og fri. Sandheden er fri, thi Alt hvad den er og
gior kan og maa tilregnes den selv, udledes af dens
aldeles uafhængige Willie, men den er tillige nød
vendig, kan ikke ville lyve, kan ikke nagle sig selv.
Tankvi os nu Skabninger med Willie, da ere de
ogsaa både nødvendige og fri, men paa en anden
Maade, de ere ikke fri saaledes at de ere uafhængi
ge, at det de ere eller det de giore efter Guds Willie
kan tilregnes dem selv, men de ere saaledes fri
at den stund de blive i Sandheden ere de hvad de
vil være, de ere det og saaledes at de kan lyve mod
Sandheden, attraa Uafhængighed, men ac anse
denne, en bevidst Skabnings nødvendige. Kære
for en Hørlighed er kun mulig, naar man er ble
vet en Synder og ikke hader og affyster Sonden, thi
denne Frihed er kun den Mulighed, at kunne misse
sin rette Frihed og sin Salighed, i Guds Samfund.
Den selvbevidste Skabning er da ikke saaledes nød
vendig, at den ikke kan lyve ikke nagle Sandheden,
ei heller saaledes, at den ei kan undlade Negatelsen,
thi denne Nodvendighed maatte være grundet i
Guds Willie og Hans Willie kan det ikke være, at
Skabningen skal satte sig imod Hans Willie ellers
naglede han sig selv, en saadan Skabning er kun
nødvendig i den Forstand, at enhver Sandhedens
Gierning er nødvendig og at enhver Skabning nød
vendig maa lyde Skaberen, enten den vil eller ikke;
thi funde Skabningen ved sin Logn unddragte sig fra

Lydigheden, da næede den sin Hensigt i Uafhængighed, da var Gudsforstyrrelsen ikke Logi men Sandhed, da var der ingen Gud, da var der Intet. Det er da klart, at saalenge Skabningen bliver i Sandheden, da er for den ligeaaldet som for Gud nogen Strid mellem Robbendighed og Frihed, den skal og maa være afhængig af Gud, men den vil der også, den har deri sin Salighed.

- Striden opstaaer først ved Synden, naar Skabningen vil være fri som Ingen uden Gud kan være det, være uafhængig, thi da maa den hvad det ikke vil, være afhængig af Gud, den sande Frihed og Robbendighed ere da ingenlunde hinanden modførte, men den sande Robbendighed og den tilsluede Frihed ere vist nok en i Evighed usortigelig Modstæning, som Sandhed og Logn. Naar da Skabningen krymper sig ved sin nødvendige Afhængighed af Gud da besirer det Kun, at den attraherer en umulig Frihed, vil være uafhængig, vil være Gud. Saasnar vi derimod af Hjertet kan bede: Hader see din Billie! da ere vi fri, som Jesus sagde: (Joh. 8) der som I blive i mit Ord, da skal I forstå Sandheden og Sandheden skal give er et frie. Her opgaer et klart Lys over Livet i Christo som er den evige, levende Sandhed, men her er ikke Sted til videre Udvikling; for den efterankomme Bibel læser et Vinkel nok og til den, som ei vil lade sig undervise af vor eneste, guddommelige Meester, myter det ikke at tale, han vil ikke helliges i Sandheden, han vil ikke være fri, men vil være Syndens Tjener og i Synden dog Gud tilg.

